

Begrijpen, kan dat?

In de wetenschap geldt het adagium dat men elkaar scherp moet houden. Dat komt er dan op neer dat we discussie aangaan als we menen dat het een en ander niet helemaal goed is geformuleerd. Het zijn intelligente scherpslijpers, tenminste, zo wordt dat nogal eens voorgesteld. Maar scherpslijperij is alleen mogelijk als je het grotendeels met elkaar eens bent, uitgaat van een breed gebied van gedeeld inzicht en er alleen over een bepaald verschijnsel of onderzoeksuitkomst nog wat onzekerheid is in de juiste benaming. Wat goedbedoelde pennenstrijd kan je dan flink vooruitbrengen.

Maar zo mooi is de wereld van de wetenschap natuurlijk niet. Er is wel sprake van een gemeenschap, maar dan in zo abstracte zin, dat zij bijna niets meer gemeen hebben! Ja, de ongelijkheid hebben ze gemeen: het belang van de een is een barrière voor de ander. Elkaar scherp houden betekent concurreren op de onderzoeksmarkt. En zoals elke markt werkt ook deze met zijn eigen mechanismen, waar de een iets gelijkjer is dan de ander, waar mode en misverstand elkaar afwisselen alsof het seizoenen zijn, en waar steeds weer de condities en de juiste ideologie worden gewijzigd. En er ontstaan winnaars, onderdrukten, extremisten en vrijheidsstrijders, en die hebben allemaal hun verhaal over hoe het was, hoe het is en waar we naartoe (moeten) gaan. Scherpslijperij is een botte botsing van niet-verstaan, een lege uitwisseling van onverenigbare woorden.

Je zou zeggen dat zo iets niet geldt voor dat ene mooie landje dat zich als een uitgerekt schiereiland diep uitstrekt in de Zee van Ongestructureerd Materiaal. Hoe schoon en mooi is het land van Kwalitatief Onderzoek. Daar is alles pais en vree en ze doen allemaal mee! Dans en samenzang, geschrans en minnerij.

Dat had u gedacht! Werp een blik op de essayrubriek en deze prachtige idylle spat uiteen. Van scherpslijperij is geheel geen sprake, hier is het een gooien en smijten met labels. Zelfs over de *naam* zijn ze het daar niet eens! De vrees is dat een referendum de spanningen in het land sterk zal opvoeren. Voor je het weet, krijg je een afscheiding van de provincie Etnografie, omdat zij zich niet langer wil onderwerpen aan het juk van de gefundeerde inquisitie. En in het graafschap Narratie is al aanslag met nominale gevallen ontdekt! Moedwil of misverstand?

Het zou mooi zijn als we konden teruggaan naar de tijd dat we elkaar nog konden begrijpen, niet discussie, maar dialoog, niet een oordelend forum, maar een platform van uitwisseling. Waar we openstaan voor elkaar om gezamenlijk iets bij te leren: een soort dialogisch-hermeneutisch empathisch verstaan, bestaat zo iets?

Jazeker, gelukkig hebben we Adri Smaling nog. Op 2 april 2008 hield hij zijn oratie en per oratie, het eerste en het laatste woord, tegelijk. Professor op en professor af, alles gezegd. Waarheid door samenwerking, onderling vertrouwen en begrip. Dat is onze enige redding, want wij zitten allemaal in hetzelfde schuitje in de storm. 'Empathisch verstaan: mogelijk, noodzakelijk en intern valideerbaar' wordt de leuze om het hele land te verenigen.

Adri's boodschap: begrijpen kan!

Fred Wester